

Володимир Мицько,
канд. психол. н., доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ДЕСТРУКТИВНИХ КАТЕГОРІЙ У ВІРТУАЛЬНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ

У статті подані результати контент-аналізу категорій (агресія, ворожість, насильство) у віртуальному комунікативному просторі за частотою їхнього використання у деяких типах Інтернет-ресурсів.

Volodymyr Mytsko

CONTENT ANALYSIS OF CERTAIN DESTRUCTIVE CATEGORIES IN VIRTUAL COMMUNICATION SPACE

The article outlines the results of content analysis of categories of aggression, hostility, and violence in virtual communication space by the frequency of their use in certain types of Internet resources.

Інтернет-середовище як одна з найбільш стрімко вдосконалюваних форм існування людства, вже давно набуло статусу офіційного «лакмусового папірця» відносно реальних суспільних процесів та переживань особистості в соціумі. Тенденції, які можна простежити в Інтернеті, часто відображають соціальну дійсність і можуть бути передвісниками майбутніх подій. Для більшості цивілізованих країн зростання ворожості і насильства у суспільстві свідчить про невдоволення населення рівнем та якістю життя і є ознакою потенційної дестабілізації держави.

Аналізуючи прояви агресії і ворожості в глобальній системі Інтернет, доходимо висновку, що агресія є наслідком двох видів слабкостей: певного виду індивідуальної слабкості (страх, сором, психологічні комплекси) або соціального безсилля (безправ'я, соціальна несправедливість, правове свавілля).

Завдання та методика проведення дослідження. Контент-аналіз усього масиву інформації щодо розповсюдження агресії, ворожості і насильства в Інтернет-середовищі був здійснений за частотою згадування цих категорій. Були визначені одиниці контент-аналізу – «насильство», «ворожість», «агресія» і супутні слова-маркери – «агресивність», «злість», «самогубство», «вбивство», «знуцання», «жорстокість», «побиття», «погрози». Дані категорії були «закладені» в пошукові системи по чергово українською і російською мовами, а результати збережені для подальшого аналізу.

Об'єктом аналізу стали текстові повідомлення, відеозвернення, статті, обговорення, коментарі, розміщені на Інтернет-ресурсах. Дослідження носило характер наукової розвідки і не мало на меті підтвердження чи спростування провідної гіпотези.

Аналіз Інтернет-простору на предмет розповсюдженості ворожості і насильства був здійснений у період із 4.03.2013 по 24.03.2013 року. Базовими пошуковими системами були обрані Google та Яндекс. При обробці даних був використаний комп'ютерний контент-аналіз (програма Content Analyzer v0.52).

Результати дослідження. За результатами проведеного емпіричного дослідження методом контент-аналізу нами було виявлено 1.301.195 одиниць (випадків згадування чи обговорення) досліджуваних категорій, що становлять 3,47% від загальної кількості «тем», «проблем», якими переймаються користувачі Інтернету.

Контент-аналіз за усіма досліджуваними категоріями та типами Інтернет-ресурсів виявив значне переважання слова-маркера «агресія» (2,14%) у порівнянні з іншими категоріями, що досліджувалися (див. табл. 1 і 2). Важливим є те, що обговорення в Інтернеті тем і проблем, пов'язаних з агресією, займають більш як 2% загального контенту. Категорія «насильство» за усіма відстежуваними нами типами Інтернет-ресурсів займає майже 1% від загальної кількості запитів та обговорюваних проблем в Інтернеті; значно менший відсоток відзначаємо за категорією «ворожість» – 0,36%.

Аналіз отриманих результатів за категоріями відносно типів Інтернет-ресурсів дав можливість виявити частіше використання маркера «агресія» учасниками веб-форумів (0,63%), на другому місці за частотою використання цієї категорії – блогосфера (0,46%), третьому – Інтернет-ЗМІ (0,4%). Серед усіх аналізованих Інтернет-ресурсів найнижчі показники використання маркера «агресія» були виявлені серед модераторів та відвідувачів приватних сайтів (0,26%), он-лайнних соціальних мереж (0,2%) та чатів (0,19%).

Таблиця 1

Кількісні показники категорій контент-аналізу за типами Інтернет-ресурсів

Категорії	Типи Інтернет-ресурсів						Всього
	Приватні сайти (n=32 млн. чол.)	Веб-форуми (n=6 млн. чол.)	Чати (n=2,2 млн. чол.)	Блоги (n=27 млн. чол.)	Інтернет-ЗМІ (n=85 млн. чол.)	Соціальні мережі (n=78 млн. чол.)	
Насильство	41.801	12.040	1.083	72.216	229.674	36.848	393.662
Агресія	84.030	37.975	4.086	123.811	335.782	158.320	744.004
Ворожість	2.248	8.163	324	6.983	94.745	51.066	163.529
Всього	128.079	58.178	5.493	203.010	660.201	246.234	1.301.195

Використання маркеру «наси́льство» найчастіше зустрічається серед блогерів (0,27%) та журналістів і авторів «коментів» Інтернет-ЗМІ (0,27%). Значний відсоток згадувань про насильство і серед учасників веб-форумів (0,2%). Доволі часто ця категорія використовується у приватних сайтах (0,13%), особливо зі «спеціалізованою» політичною чи кримінальною тематикою. Найменший відсоток згадувань про насильство серед учасників он-лайнних соціальних мереж (0,05%), проте і він є доволі значним.

Таблиця 2

Відсоткові показники категорій контент-аналізу за типами Інтернет-ресурсів

Категорії	Типи Інтернет-ресурсів						Всього (%)
	Приватні сайти (n=32 млн. чол.)	Веб-форуми (n=6 млн. чол.)	Чати (n=2,2 млн. чол.)	Блоги (n=27 млн. чол.)	Інтернет-ЗМІ (n=85 млн. чол.)	Соціальні мережі (n=78 млн. чол.)	
Насильство	0,13	0,2	0,05	0,27	0,27	0,05	0,97
Агресія	0,26	0,63	0,19	0,46	0,4	0,2	2,14
Ворожість	0,007	0,14	0,014	0,026	0,11	0,065	0,36
Всього (%)	0,4	0,97	0,25	0,75	0,78	0,32	3,47

Високий кількісний показник використання слова-маркеру «ворожість» був виявлений серед дописувачів веб-форумів (0,14%), а також у віртуальній медіа-сфері – Інтернет-ЗМІ (0,11%). У блоґо-сфері його використання було меншим (0,026%), а також серед коментарів, залишених відвідувачами чатів (0,014%). Найменше використовують це поняття автори та відвідувачі приватних сайтів (0,007%). Можливо, більше користувачів Інтернету використовують синонімічні аналоги слова «ворожість».

Отже, контент-аналіз зазначених деструктивних категорій у віртуальному комунікативному просторі засвідчив, що значна кількість обговорюваних на просторах Інтернету тем присвячена проблемі агресії, ворожості і насилля. Спостерігається зацікавленість користувачів Інтернету, особливо учасників веб-форумів, блогосфери, Інтернет-ЗМІ, темами насильницького і агресивного характеру. Вважаємо, що перспективним напрямком роботи є розширення базових категорій контент-аналізу, врахування показників інших (не представлених у цій статті) типів Інтернет-ресурсів; передбачено повторне проведення контент-аналізу через рік, що дасть змогу відстежити загальні тенденції віртуального простору за показниками агресивності, ворожості і насильства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бэрон Р. Агрессия / Р. Бэрон, Д. Ричардсон. – СПб. : Питер. – 2001. – 352 с.
2. Ениколопов С. Понятие агрессии в современной психологии / С. Ениколопов // Прикладная психология. – 2001. – № 1. – С. 60 – 72.
3. Карпенко З. Соціальні неврози особистості перехідного періоду суспільства / З. Карпенко, В. Мицько // Психологія і суспільство. – 2001. – № 1 (3). – С. 124 – 132.
4. Лоренц К. Агрессия (так называемое «зло»): [монография] / К. Лоренц ; пер. с нем. – М. : Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 272 с.
5. Наследов А. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных : [учебное пособие]. – СПб. : Речь, 2004. – 392 с.
6. Bandura A. Aggression, a sociallearning Analysis, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall / A. Bandura. –1973.
7. Berkowitz L. Aggression : A social psychological analysis / L. Berkowitz. – NY, Mac Graw-Hill. –1962.
8. Dollard J. Frustrationan dagression / J. Dollard, L. Doob, N. Miller, O. Mowrer, R. Sears. – New Haven, Conn., Yale University Press, 1939.